

Historiek Landwijzer

2025:

Een jaar tussen oud & nieuw

Door het sterke verlies aan structurele subsidies in de naschoolse landbouwworming kwam er bijkomende druk om naar alternatieve financieringsbronnen te zoeken. In 2025 werd daarom sterker ingezet op projectwerking en externe middelen om een deel van het weggefallen subsidie-inkomen op te vangen. De voortdurende bijsturingen, de toegenomen werkdruk en de sterke focus op het zoeken naar nieuwe financiering en het uitwerken van de opleiding legde een duidelijke druk op het team.

Intern zochten we naar manieren om het landbouwleertraject te blijven aanbieden ondanks dat slechts de helft nog onder financiering kon vallen van de Naschoolse Landbouwworming. Het 'leertraject' werd omgedoopt tot 'de beroepsopleiding biologische en biodynamische landbouw', met als doel om meer op maat van finaliteit (ondernemer, werknemer of ondersteuner) opleiding te kunnen voorzien voor meer deelnemers. Niet alle ideeën hebben echter de toets met de realiteit gehaald, en dat zorgde opnieuw voor bijsturingen terwijl de opleiding al lopende was. Het was een jaar van onzekerheid, in de overgang tussen een bestaande en een nieuwe structuur, waar ook de vraag zich stelde hoe we pioniers binnen de werking een plaats kunnen geven.

De open brief, die eind 2024 vanuit ons netwerk breed werd verspreid, vormde het startschot voor onderhandelingen op het hoogste beleidsniveau met de minister van Landbouw. Tijdens deze gesprekken werd de bereidheid uitgesproken om Landwijzer te helpen, maar werden ook kritische vragen gesteld over de doorstroom van onze afgestudeerden naar de professionele landbouwsector. Doorheen 2025 investeerden we in overleg, argumentatie en afstemming met het kabinet. In de loop van het jaar ontvingen we signalen dat het ministerieel besluit zou worden aangepast met extra ruimte voor vorming & begeleiding van starters. Maar de mogelijkheden van weleer komen wellicht niet allemaal terug.

Daarnaast waren er nog verschillende andere positieve ontwikkelingen:

Zo werden de eerste stappen gezet richting de uitbouw van een sectorbrede bio-adviesdienst.

Dankzij een samenwerking met Solidagro konden we de inspiratiecursus agro-ecologie opnieuw aanbieden.

Ook de studiereis naar Dottenfelderhof kon voor het eerst worden gesubsidieerd via een succesvol Erasmus+-traject.

Onze internationale steunoproep werd positief beantwoord door verschillende biodynamische fondsen. En ten slotte werd eind 2025 opnieuw geïnvesteerd in de zichtbaarheid van onze werking door de aanwerving van een halftijdse communicatieverantwoordelijke en fundraiser. Desondanks blijft het een bijzondere uitdaging om al het werk rond te krijgen, en daarnaast de financiën gezond te houden.

2024:

De inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving en subsidieregels zette onze werking, en vooral het landbouwleertraject, sinds 1997 onze kern, zwaar onder druk. Voor het eerst werden we geconfronteerd met een groot structureel financieringstekort. Het jaar startte dan ook in

onzekerheid. Uitzonderlijk konden we geen begroting of activiteitenplan voorleggen bij de jaarwissel.

In het eerste semester namen we tijd voor heroriëntatie en het zoeken naar structurele oplossingen. We verkenden diverse pistes, maar dat leidde uiteindelijk niet tot een oplossing. Deze zoektocht bracht wel nieuwe samenwerkingen voort. Er ontstond een structureel bio-kernoverleg tussen bio-organisaties om synergiën te verkennen. En Solidagro zal vanaf nu met Landwijzer de inspiratiecursus agro-ecologie ondersteunen. Tegelijk startte de voorbereiding voor een fonds voor publieksfinanciering.

Bevriende organisaties brachten onze situatie onder de aandacht van de minister van Landbouw. In maart volgde een uitnodiging van het kabinet om een tijdelijk project uit te werken voor een ad-hoc overbruggingssubsidie. Dat was een goede steun, maar niet voldoende om het tekort te dichten.

Ondanks de financiële druk kende het leertraject in 2024 een recordaantal inschrijvingen. Ook de publieke aandacht groeide. Een open brief vanuit een bezorgd netwerk zorgde voor massale steun: 11 000 mensen ondertekenden de brief en er was massale media-aandacht vanuit de VRT, Radio 1, De Standaard, Vilt...

Nog voor het kerstverlof volgde een gesprek op het kabinet. Concrete engagementen bleven uit, maar er werd een voorzichtig positief perspectief geschetst.

2023:

2023 was het jaar waarin we (met een jaartje vertraging) ons 25-jarig bestaan vierden met een lentefeest op 't Schaaphof en de tweede editie van de Farmlandgames. Na een lange regenperiode werd 13 mei een stralende en feestelijke dag, met bijzondere aandacht voor de tentoonstelling rond 25 jaar Landwijzer en een dankbetuiging aan oud-bestuurders en andere sleutelfiguren.

Ook de vernieuwde praktijkopleidersdag voor stageboeren was een hoogtepunt. Dit keer werden ook cursisten en docenten uitgenodigd, wat meteen een succes bleek en de start van een nieuwe traditie.

Verder werd in 2023 de generatiewissel in het leertrajectbegeleiderschap afgerond: in Leuven nam Eva over van Ineke en in Gent Jan van Geert.

Tegelijk was 2023 het laatste jaar waarin we onder het oude decreet naschoolse landbouwvorming kunnen rekenen op een uitgebreide financiering voor het landbouwleertraject. De erkenning van de algemene vormingscentra wordt afgeschaft en met die veranderingen in zicht wordt 2024 een jaar vol uitdagingen.

2022:

Eindelijk kunnen we de corona-toestand achter ons laten. Maar de internationale BD-winterconferentie in Zwitserland gaat toch nog online door. Ze is dit jaar gewijd aan het begrip 'kwaliteit' doorheen het hele proces van landbouw en voeding. Een 10-tal mensen volgen de conferentie samen vanuit een huis in Lier. We nemen ook deel aan een boeiende studiereis rond coöperatieve samenwerking in de afzet van biobedrijven in Wallonië. Ook de Vlaamse BD-winterconferentie gaat opnieuw door in Wortel en de cursussen (Bijen, Inspiratie agro-ecologie, Verbindende communicatie, ...) verlopen goed. De BD-Zomerschool is dit jaar een succes. We raken stilaan gewend aan onze nieuwe locatie in Leuven waar tussendoor nog wat inrichtingswerken gebeuren. Vanaf het voorjaar neemt de nieuwe Leuvense

leertrajectbegeleider de rol helemaal over en vanaf september wordt ook in Gent een nieuwe leertrajectbegeleider ingewerkt. De instroom in het leertraject in Leuven is dit jaar eerder beperkt; het is afwachten of de verhuis van Antwerpen naar Leuven hierin een rol speelt. Over het algemeen kenmerkt dit jaar zich als een periode van herstel van de gewone gang van zaken na 2 lastige corona-jaren. Op de biobedrijven echter blijkt nu op vele plaatsen de afzet aanzienlijk te dalen na een forse stijging tijdens de corona-periode. De Oekraïne-oorlog en de bijhorende energie-crisis spelen hierin een rol. Binnen het Bestuur en de Algemene Vergadering worden conclusies getrokken uit de SWOT-analyse die vorig jaar werd doorlopen en worden mogelijke activiteiten en aandachtspunten voor de toekomst uitgezet.

2021:

Het 2e corona-jaar op rij wordt opnieuw gekenmerkt door een grote flexibiliteit in de organisatie van onze activiteiten: cursisten of lesgevers in quarantaine, hybride-lessen met cursisten die online de les mee volgden, een volledige herschikking van onze leslokalen waarbij alle cursisten op 1,5 m van elkaar werden geplaatst... Toch slagen we er opnieuw in om alle geplande activiteiten grotendeels te laten doorgaan.

De internationale BD-winterconferentie in Zwitserland over de klimaatverandering gaat dit jaar volledig online met voordrachten en workshops. Een 15-tal mensen volgen de conferentie mee vanuit Vlaanderen; hier en daar door met enkelen samen te komen en tussendoor uit te wisselen over de aangeboden inhoud. Ook het jaarlijks overleg met onze praktijkopleiders moet online doorgaan. De afstudering van de 20e cyclus van het Leertraject wordt uitgesteld en verloopt uiteindelijk in heel beperkte groep.

Het eerste jaar van de starterscursus Natuurlijk imkeren gaat van start met een volzette groep en het tweede jaar kan, na eerder corona-uitstel, heropstarten. Ook de inspiratiecursus agro-ecologie kan opnieuw doorgaan. En de alumniwerking voor afgestudeerden van het Leertraject krijgt dit jaar verder inhoud met vormingen rond vrouwelijk leiderschap en bedrijfsbeheer. Binnen het project 'Bio in Onderwijs' worden 2 middelbare land- en tuinbouwscholen gevonden, die de uitdaging aangaan om de volgende 2 jaar een begeleide omschakeling naar bio te voltooien op het tuinbouwgedeelte van hun school. We krijgen dit jaar ook een steeds verder groeiend aantal vragen van derden tot samenwerking of inbreng van expertise, waar we echter niet allemaal op in kunnen gaan. Vragen waar we wél op ingaan komen o.a. van de VDAB, Voedselraad Gent, BioForum, De hongerige stad, Voedsel Anders, ILVO & onze Waalse collega's CRABE.

Een grote stap is dit jaar de intrek in de nieuwe leslocatie in Leuven-Heverlee op de site van de Abdij van Park. Na 6 jaar onderhandelen en heel wat vertraging bij de renovatie van het hoevegebouw kunnen we er vanaf september terecht. De heropstart van het nieuw opleidingsjaar van het Leertraject verloopt vlot en opnieuw helemaal fysiek met 2 volzette 1e jaars groepen. De overstap naar Leuven brengt ook een personeelsswissel mee in de rol van de leertrajectbegeleider voor Leuven.

Intern wordt het proces van reorganisatie verder gezet met de aanstelling van een nieuw bestuur en de verdere integratie van de zelfsturende werking binnen team en bestuur. We ronden het jaar af met een Algemene Vergadering met grondige SWOT-analyse van de mogelijke ontwikkelingen voor de komende jaren.

2020:

Het jaar begint rustig met op de achtergrond het nieuws dat in een stad in China een nieuwe virale longziekte is uitgebroken; dat lijkt ver weg Tot midden maart verloopt alles nog gewoon. In januari komen we opnieuw in beide regio's (Gent & A'pen) samen met de praktijkopleiders (stageboeren) van het leertraject. Begin februari gaan we met een delegatie van ruim 15 Vlaamse deelnemers naar de internationale BD-winterconferentie in Dornach (CH),

die deze keer gewijd is aan het thema 'Landbouw en spiritualiteit' en opnieuw heel inspirerend is. Even later op de Vlaamse BD-winterconferentie staat 'Samenwerking' centraal. De afstudeerpresentaties van de 3^e jaars van het leertraject kunnen eind februari nog gewoon doorgaan. Na de Krokusvakantie valt opeens alles stil door de 1^e lockdown in de corona-crisis, waar we niet op voorbereid zijn. Het duurt tot na de Paasvakantie voordat we duidelijkheid krijgen vanuit het departement Landbouw hoe we verder conform de regels lessen kunnen organiseren. We stappen over op online lessen en gaan op zoek naar apparatuur om de kwaliteit ervan te optimaliseren. De opgelopen achterstand wordt in de zomermaanden ingehaald met extra lesdagen om te voorkomen dat we het volgende opleidingsjaar nog heel wat inhaallessen moeten organiseren. Ook de jaarlijkse reis naar Dottenfelderhof en Bingenheimer Saatgut kan mits een aantal extra voorzorgsmaatregelen doorgaan.

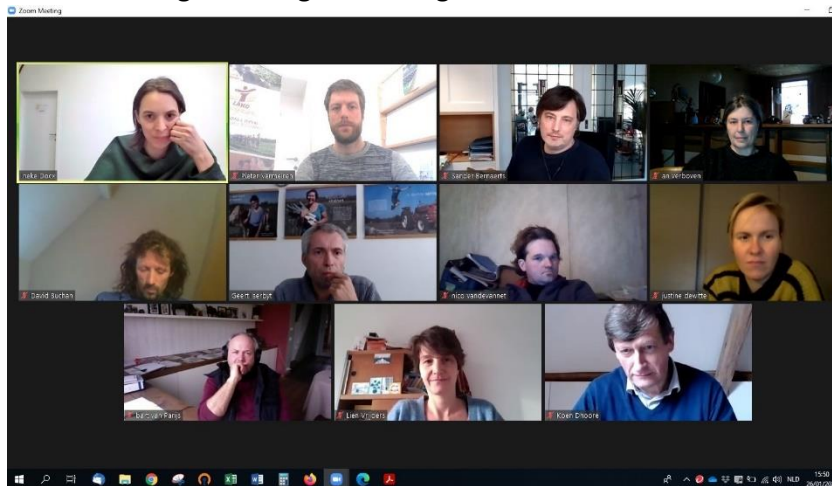

Foto: online docentenoverleg

In de loop van de lente en zomer krijgen we een uitzonderlijk groot aantal aanmeldingen voor de 22^e cyclus van het leertraject, die van start gaat met 2 grote groepen. In september kunnen we nog alle lesdagen fysiek laten doorgaan zodat de groepen zich mooi kunnen vormen; daarna gaan we over naar hybride lesdagen en tegen het eind van het jaar (2^e lockdown) opnieuw naar volledig online lessen. Ondertussen zijn we in staat om zowel gemengde (hybride) lesdagen als volledig online lesdagen van goede kwaliteit te streamen.

Ook de cursussen hebben dit jaar wat te leiden onder de corona-druk, maar kunnen toch grotendeels doorgaan. Imkercursus, inspiratiecursus, fytocursus ...

In de laatste maanden van het jaar activeren we opnieuw de contacten met de Abdij van Park in Leuven. Het einde van de renovatiewerken (april 2021) komt in zicht en de verhuis naar Leuven tegen sept 2021 wordt stilaan concreter. Intern wordt verder gewerkt aan een vernieuwde samenwerking tussen team en bestuur en wordt de uitbreiding van het bestuur voorbereid.

2019:

Dit jaar gaat de BD-Winterconferentie in Dornach (CH) over het thema 'Landbouw en economie'. Opnieuw gaat onder impuls van Landwijzer een Vlaamse delegatie er naartoe en komt geïnspireerd terug. Wat later gaat de Vlaamse BD-Winterconferentie over het thema 'Wat drijft mij als BD-boer' en dat levert een boeiende uitwisseling op met heel persoonlijke getuigenissen. Na de ervaringen in 2018 wordt de imkercursus opnieuw aangepast met een terugkeer naar kleinere groepen en de herintegratie van de praktijklessen op De Zonnekouter (Machelen-Zulte) en De Paddenbroek (Gooik). Twee groepen gaan van start in de starterscursus natuurlijk imkeren en voor de cursisten van 2018 en de voorgaande jaren wordt de eerste vervolgcursus georganiseerd. We organiseren ook voor 't eerst een lesgeverscursus natuurlijk imkeren. De Vlaamse overheid blijft echter om onbegrijpelijke redenen weigeren om deze cursussen te subsidiëren. Ook de inspiratiecursus is dit jaar weer van de partij met een voorjaars- en najaars-

editie. En aan het eind van het jaar start opnieuw een verdiepende reeks rond de BD-landbouwcursus.

In het leertraject beleven we eind maart de eerste afstudering van een cyclus die het verlengde 2,5 jarig traject heeft doorlopen. Op het afstudeerfeest stellen alle afstuderende cursisten hun projecten voor op een marktje onder de sterk gewaardeerde belangstelling van de bezoekers. Als presentatie van deze afstuderende lichter bioboeren maken we een brochure met een korte voorstelling van de 24 nieuwe projecten en toekomstplannen. In september gaat de 21^e cyclus van het leertraject enthousiast van start.

Het intern veranderingsproces wordt verder gezet; meer en meer wordt het team zelfsturend. De Algemene Vergadering wordt gevoelig uitgebreid en komt zowel een keer statutair als een keer verdiepend (als adviesraad) samen. Het bestuur is nu zoekend naar z'n nieuwe rol.

We worden dit jaar officieel lid van het NGO-platform 'Voedsel Anders' naast 27 andere maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor agro-ecologie en we treden toe tot de voedselraad van stad Gent ifv de lokale voedselstrategie.

Foto: afstudeerfeest

2018:

In februari gaat opnieuw een Vlaamse delegatie naar de jaarlijkse internationale BD-winterconferentie in Dornach, die deze keer gewijd is aan de 'Biodynamische preparaten'. Wat later gaat de Vlaamse BD-winterconferentie door rond het thema 'Leven doorgeven, faire ketenontwikkeling voor de BD-landbouw'.

Landwijzer bestaat dit jaar 21 jaar en dat wordt o.a. gevierd met de officiële opening van De Landpoort eind maart; de renovatiewerken zijn dan quasi helemaal afgerond. In de zomer organiseren we een spetterend zomerfeest op De Zonnekouter in Machelen-Zulte waar we voor het eerst de 'Farmlandgames' lanceren. Het feestjaar gaat ook gepaard met een intern proces van organisatie-ontwikkeling, waarbij de samenwerking tussen Team en Bestuur en de rol van de Algemene Vergadering worden hertekend. De imkercursus wordt hervormd naar een modulaire opbouw en gaat dit jaar met 2 grote groepen van elk 20 deelnemers van start in Gent. In het leertraject is er dit jaar, door de verlenging naar 2,5 jaar geen afstudering. De overgang naar het 3^e jaar verloopt wat moeizaam omdat de cursisten nog moeten wennen aan het verlengd traject, maar de eerste editie van dat 3^e (half) jaar wordt wel een succes. In de Antwerpse regio moeten we de 2^e jaars groep wegens uitdunning uitzonderlijk meteen laten doorstromen naar het 3^e jaar

in een verkort traject van 1,5 jaar. Maar doordat de overgebleven cursisten bijna allemaal al een eigen project aan het opstarten waren, lukt dit wonderwel.

Foto: feest 21 jaar Landwijzer met eerste Farmlandgames

2017:

Kort na nieuwjaar gaan de eerste lessen van het Gentse leertraject door in De Landpoort, de nieuwe vaste stek van Landwijzer in Gent aan de Dampoort met ruimte voor kantoor en 2 leslokalen. In het voorjaar faciliteren we voor het eerst de deelname van een groep Vlaamse geïnteresseerden aan de jaarlijkse internationale BD-winterconferentie in Dornach. Het thema daar is dit jaar 'Bodemvruchtbaarheid' en dat slaat aan. De deelnemers komen met veel inspiratie terug. Wat later organiseren we in Vlaanderen ism de BD-Vereniging de BD-winterconferentie rond het thema 'Levenskrachten'. Bij de cursussen komt er dit jaar een nieuwe telg bij: na lang onderhandelen met de Vlaamse overheid wordt het mogelijk een aangepaste biologische cursus te organiseren voor het behalen van de verplichte 'Fyto-licentie'. We maken er een bredere cursus van dan enkel de noodzakelijke thema's voor het behalen van een spuit-licentie en belichten de gehele biologische gewasbescherming, zowel preventief als curatief. De 6e cursus natuurlijk imkeren gaat parallel op 2 locaties door: op De Zonnekouter in Machelen-aan-de-Leie en op De Paddenbroek in Gooik. In het leertraject studeert de 17^e cyclus af, de laatste die over 2 jaar liep; vanaf de 18^e cyclus duurt het leertraject 2,5 jaar. Om het leertraject verder inhoudelijk te ontwikkelen, starten we in de herfst het project 'Duizendblad' waarmee we het curriculum updaten ifv de modulaire structuur en ook een digitale kennisbank voorbereiden. Aan het eind van het jaar gaan we van start met de voorbereiding van de opmaak van een nieuwe website.

2016:

In het voorjaar nemen we deel aan een internationale conferentie in Dornach (Goetheanum) voor trainers en coördinatoren van BD-landbouw-leertrajecten. We doen weer nieuwe ideeën op om ons leertraject verder te ontwikkelen. De Vlaams-Nederlandse BD-winterconferentie gaat dit jaar over het thema 'Land, ruimte voor nieuwe boeren'. Als hartverwarmende winter-activiteit organiseren we voor de 2e keer in februari een druk bijgewoonde **quiz-avond**.

Foto: Quiz-avond in Gent

Qua cursussen zetten we de inspiratiecursus en de 5^e imkercursus verder, maar de overige cursussen vallen stil.

Op het afstudeerfeest van de 16e cyclus eind juni (de eerste cyclus waarin 2 groepen tegelijk zijn opgeleid) kan de traditie van het wiedkampioenschap niet doorgaan omwille van barslecht weer. We besluiten later om deze traditie niet verder te zetten. Het feest zelf wordt wel een knaller met 2 groepen die allemaal in gele Landwijzer-T-shirts op de foto komen; daar is deze keer een breedhoeklens voor nodig. In september is er alweer een primeur: na een intens reflectieproces over de toekomst van het **leertraject**, hebben we besloten de opleiding te verlengen tot **2,5 jaar**. Zo starten de eerste 2 groepen in dit nieuw modulair concept.

2015:

Dit jaar gaat de BD-Winterconferentie over de 'Honingbijen'. Eind februari organiseren we voor 't eerst een **winterfeest** met enkele voordrachten, een quiz en een dansavond.

De korte cursussen kennen hun vervolg: de 4e imkercursus en 2 inspiratiecursussen raken opnieuw goed gevuld. De cursus werken met kosmische invloeden gaat wegens pensionering van Michiel Rietveld voor de laatste keer door en ook de zeiscursus organiseren we nog 1 keer om er dan mee te stoppen; die wordt ondertussen ook via andere kanalen aangeboden.

De afstudering in juni van de 15e cyclus is een historisch moment: de voltallige groep studeert af. Nooit eerder hadden we zo'n gemotiveerde en actieve groep. Het wordt een prachtig feest te midden van een hooiberg in een schoongemaakte potstal. Bij deze gelegenheid stellen we ook de eerste **Landwijzer-T-shirts** voor. We zetten ook een nieuwe beweging in op het vlak van de promotie van het leertraject. We promoten niet langer het leertraject op zich, maar brengen actief **verhalen van afgestudeerde cursisten** in de media.

2014:

In het voorjaar organiseren we i.s.m. de werkgroep BD-Vlaanderen op Widar in Merksplas de BD-Winterconferentie met als thema 'Bodemvruchtbaarheid'. Bij die gelegenheid gaat ook de film 'Dansen met gehoornde dames' in première in Vlaanderen.

Het BBN-project (Bio-Bedrijfs-Netwerken) wordt stelselmatig doorgeschoven naar Bioforum.

D.m.v. een nieuwe subsidie kan het **Biogrondfonds** dit jaar effectief **opgericht** worden onder de naam '**De Landgenoten**'; Landwijzer is één van de mede-oprichters.

In september start het **Leertraject** voor het eerst met **2 parallelle groepen** die in hun 1e jaar nog

naast elkaar les volgen in Antwerpen en vanaf het 2e jaar uit elkaar zullen gaan (Gent – A'pen). De imkerkursus gaat voor de 3e keer door en de inspiratiekursus gaat dit jaar 3 keer door (2x in het voorjaar en 1x in de herfst).

In de herfst organiseren we voor de 2^e keer samen met Bioforum "Toekomst Zaaïen" op 4 bio-bedrijven in Vlaanderen; maar het draagvlak blijft te beperkt en het wordt moeilijk om dit verder te zetten.

2013:

In het vroege voorjaar nemen we deel aan de vakbeurs Biovak in Zwolle (NL) en aan de internationale BD-winterconferentie in Dornach (CH); daar hebben we een rijke uitwisseling met een 15-tal andere opleidingscentra uit de hele wereld. Ook in eigen land organiseren we een goed bijgewoonde BD-Winterconferentie op Widar in Merksplas rond 'Veredeling en zaadteelt' i.s.m. de werkgroep BD-Vlaanderen.

In de lente gaan we van start met een nieuwe korte cursus waarin we de deelnemers in 5 dagen laten kennis maken met de praktijk van het biologisch agro-ecosysteem: de **inspiratiekursus Agro-Ecologie**.

De cursus natuurlijk imkeren gaat voor de 2^e keer door. De projectfinanciering voor de oprichting van het Biogrondfonds is eind 2012 afgelopen, maar de voorbereidingen zijn nog niet rond. In 2013 wordt op vrijwillige basis en aan een lager tempo verder gewerkt.

Met de hulp van een vrijwilliger wordt onze bibliotheek uitgebreid. In de zomer blijkt de toestroom aan kandidaten voor de 15e start van het 2-jarig Leertraject zo groot dat we opnieuw een vorm van selectie moeten doorvoeren.

In de herfst zetten we samen met Bioforum voor het eerst de internationale actie '**Toekomst Zaaïen**' in Vlaanderen op de kaart.

Foto: Toekomstzaaien

In het najaar komen we na een jarenlange pauze (sinds 2009) opnieuw samen met de praktijkopleiders van het Leertraject.

Belangrijk minpunt van dit jaar is het feit dat de Vlaamse overheid enigszins onbedoeld een ernstige snoei in de ons toegekende subsidieerbare vormingsuren doorvoert (- 20 % !) waardoor we diverse activiteiten moeten afdassen of zonder subsidiëring laten doorgaan.

2012:

De jaarlijkse BD-winterconferentie gaat deze keer over 'Eigen bronnen ontdekken'. De Bio-Bedrijfs-Netwerken breiden verder uit en worden geconsolideerd. Ook de uitvoering van het Bio-

Grondfondsproject blijft een groot deel van dit jaar (tot half oktober) een belangrijk stuk van ons werk: er wordt veel informatie verzameld, de visie wordt uitgezet en er wordt gespecialiseerd advies ingewonnen.

In het Landbouwleertraject studeert onze 12e cyclus af op een geslaagd midzomerfeest op De Kollebloem.

In de zomermaanden staan we voor 't eerst voor de uitdaging om een selectieprocedure in te voeren wegens teveel kandidaten voor de start van de 14e cyclus van het landbouwleertraject. De leslocatie van het leertraject verhuist van Vormingplus Berchem naar Scoutel bij Antwerpen-Centraal. We maken in de loop van dit jaar ook een moeilijke personeelsswissel door voor de administratieve functie, waarbij we een tijdlang beroep moeten doen op een interimkracht. Maar met geduld en doorzetting staat tegen het eind van het jaar alles weer op punt.

2011:

In het vroege voorjaar gaat opnieuw de BD-winterconferentie door (i.s.m. de BD-Vereniging) als dubbelconferentie op Widar in Merksplas en op Warmonderhof in Dronten - NL. Het thema is deze keer 'Van bedrijfscontinuïteit naar continuïteit in de BD-landbouw'. De inzichten die we op dit vlak reeds bij elkaar gebracht hebben op de studiedagen in 2008 en 2009, worden zo nog verder verruimd.

Foto: Vlaamse BD-winterconferentie

De korte cursussen rond brood bakken (mei) en trekpaarden (augustus) zijn ook dit jaar vaste waarden; we breiden dit aanbod uit met de **1^e editie van de sterrencursus** (febr-maart).

Het project Bio-bedrijfsnetwerken wordt verlengd en kan zich verder ontplooiën in de verschillende sectoren.

In april gaat onze nieuwe website online.

Het intern denkproces 'Venster op de toekomst' loopt door.

Eind juni organiseren we voor 't eerst het afstudeerfeest van de Landbouwopleiding (Leertraject) op een landbouwbedrijf in combinatie met een mid-zomerviering. Een geslaagde formule die gepaard gaat met de inrichting van **het 1^e Vlaams Wiedkampioenschap**.

Foto: Wiedwedstrijd op afstudeerfeest

In september starten we de 13^e cyclus van het Leertraject.

Intern werken we aan de verdere professionalisering van onze werking d.m.v. teamwerk en bijsturing van de taakverdeling. In oktober gaat **het Bio-Grondfondsproject van start** dat we uitvoeren i.s.m. Land-in-Zicht, het CSA-Netwerk en het CDO van U-Gent. We bereiden via dit project de opstart voor van een coöperatief grondfonds voor de biologische landbouw. We breiden ons aanbod korte cursussen nog verder uit met 2 **zeiscursussen** in oktober en de **eerste cursus natuurlijk imkeren** die in december van start gaat.

2010:

We organiseren i.s.m. de BD-vereniging de jaarlijkse BD-winterconferentie. Het wordt deze keer een dubbelconferentie: in Vlaanderen gaat ze door op Widar in Merksplas, in Nederland op Warmonderhof in Dronten. 'Intuïtie' vormt het centrale thema.

De Bio-bedrijfsnetwerken komen volop op gang in 4 sectoren : melkkoeien, geiten, groenten en kleinfruit.

In september gaat de 12^e cyclus van de Landbouwopleiding van start met een vernieuwde inschrijvingsprocedure die de kandidaten sterker bevraagt op hun motivatie. We noemen deze opleiding voortaan **Leertraject** waarmee we de individuele leerweg die we hierin stimuleren, sterker benadrukken.

We verzorgen een 2^e Biocursus voor Bioplanet-medewerkers en zaakvoerders. We starten dit jaar ook met een nieuw sponsoring-project waarmee we onze afhankelijkheid van overheidssubsidies minder groot willen maken. Het krijgt de naam '**Bio-Training-Project**' en krijgt ook een eigen logo. Pajottenlander sappen wordt de eerste sponsor.

Foto: sponsoring door Pajottenlander

In november starten we een intern beeldvormingsproces rond de toekomst van Landwijzer met een groep stakeholders onder de naam **“Vensters op de toekomst”**. Dit proces zal doorlopen tot begin 2012.

In de voorbije jaren hebben we actief de opstart van het Vlaams CSA-Netwerk ondersteund en in december organiseren we samen met het CSA-netwerk de **1^e CSA-conferentie in Vlaanderen**.

Foto: CSA conferentie

2009:

Op de BD-winterconferentie gaan we dieper in op kwalitatief onderzoek aan de hand van de methode van Dorian Schmidt.

We besluiten de Opleiding voor Zorgbegeleiders in de Biolandbouw niet langer te organiseren en bergen dit project voor onbepaalde tijd op. Het gebrek aan een degelijk beleid en een gepaste financiering voor landbouw-zorgactiviteiten op landbouwbedrijven in Vlaanderen verhindert een duurzame ontwikkeling in deze sector. We besluiten dan ook voorlopig niet langer mensen op te leiden voor een beroep waarin momenteel te weinig tewerkstellingskansen bestaan.

In de lente houden we een 2^e studiedag rond bedrijfsopvolging in de landbouw, deze keer met focus op het vraagstuk van de grond en de eigendomsstructuren.

We organiseren de eerste ‘Biocursus’, een bijscholing voor biowinkeliers, voor medewerkers van

Bioplanet. In september start de 11^e cyclus van onze landbouwopleiding. We starten in de herfst ook met een nieuw project onder leiding van BioForum en i.s.m. het Nederlandse Louis Bolk Instituut: **de coördinatie van Vlaamse Biobedrijfsnetwerken** die per sector biotelers samen brengen om kennis uit te wisselen en het biolandbouwonderzoek aan te sturen. Om dat mogelijk te maken breiden we het Landwizerteam uit met een 4^e deeltijdse medewerker.

Foto: biobedrijfsnetwerk kleinfruit

We beëindigen de traditie van praktijkopleidersbijeenkomsten met onze stageboeren. Het in 2006 opgestarte hoofddocentenoverleg heeft de rol van denktank en ontwikkelings-instrument voor de opleiding overgenomen.

In november organiseren we een avond in Antwerpen met Sjoerd Wartena, oprichter van Terre de Liens, het Franse Biogrondfonds. Deze avond wekt bij verschillende aanwezige organisaties het enthousiasme om ook in Vlaanderen een Biogrondfonds op te starten.

2008:

We starten het jaar met de 2^e Vlaamse BD-winterconferentie met als thema “landbouw en spiritualiteit”. De 4^e cyclus van onze Opleiding voor Zorgbegeleiders in de Biolandbouw start in de lente. We organiseren in het voorjaar een **1^e studiedag rond bedrijfsopvolging in de biologische landbouw**.

Foto: Studiedag bedrijfsopvolging

In september start de 10^e cyclus van onze landbouwopleiding. We zetten ook de eerste stappen naar een vormingsaanbod voor biowinkeliers.

Ons kantoor verhuist opnieuw: we volgen BioForum naar de nieuwe locatie in de buurt van station Antwerpen-centraal. De werking van Belbior is ondertussen opgenomen in de koepelwerking die voortaan de belangen behartigt van alle beroepsgroepen in de sector (boeren, verwerkers, groothandelaars en winkeliers).

Landwijzer blijft onafhankelijke lid van BioForum.

2007:

Aansluitend bij de traditie om ééns per jaar samen te komen met de Vlaamse BD-bedrijven, organiseren we in het voorjaar **de eerste Vlaamse BD-winterconferentie** op De Wassende Maan bij Deinze, in samenwerking met de Nederlandse BD-vereniging.

We gaan ook van start met **een maandelijkse digitale nieuwsbrief**.

De 3e cyclus van onze Landbouw-Zorgopleiding start in de lente.

Naar aanleiding van ons 10-jarig bestaan brengen we in de zomer in beeld wat al onze afgestudeerden van de Opleiding Bio- en BD-landbouw doen: ruim 60 % blijkt in de sector te werken.

In september starten we de 9e cyclus van de Landbouwopleiding en in oktober organiseren we een tweede grote vertoning van **de film "The real dirt on farmer John" (over CSA); deze keer in aanwezigheid van Farmer John Peterson himself**. Deze vertoning gaat door in het provinciehuis in Leuven. Hier vlakbij is één van onze afgestudeerden dit jaar met het eerste Vlaamse CSA-bedrijf gestart (Het Open Veld). We werken voor deze druk bijgewoonde avond ook nauw samen met Voedselteams en de regionale biobedrijven.

Foto: Farmer John in Leuven en op de Boerencompagnie.

In het najaar organiseren we de 2e Bio-lesgeverscursus, ditmaal voor docenten van traditionele landbouwscholen.

We ijveren ook binnen de koepelorganisatie Bioforum voor een sterkere profilering van het GGO-vrije karakter van de biologische landbouw.

2006:

Ter gelegenheid van de afstudering van onze 6^e cyclus van de Landbouwopleiding in februari, vieren we onze Vlaamse erkenning als Algemeen Vormingscentrum.

Tegelijk wordt de jarenlange samenwerking met de Nederlandse Warmonderhofopleiding beëindigd. Als dank schenken we hen een fruitboom.

Foto: Geschenk aan Warmonderhof als dank voor de samenwerking

In het voorjaar starten we een docentenoverleg op, als omkadering van de landbouwopleiding. Voortaan komen we regelmatig samen met de hoofddocenten en sturen zo de verdere ontwikkeling van deze opleiding aan.

Zo kunnen we stap voor stap belangrijke vernieuwingen in didactiek en methodiek, opgepikt uit de internationale uitwisselingsprojecten, in de opleiding integreren.

De 2^e cyclus van de Landbouw-Zorgopleiding gaat in de lente van start.

We besluiten het ritme van onze Landbouwopleiding opnieuw te wijzigen en starten voortaan (zoals eerst) weer in september, gelijklopend met het schooljaar; bijgevolg start in september de 8^e cyclus van onze Landbouwopleiding.

In de herfst organiseren we een publieke vertoning van de film "The real dirt on farmer John" over Community Supported Agriculture (CSA). We doen dat in het Provinciehuis in Gent, in samenwerking met alle bio-abonnementenbedrijven uit de regio.

2005:

We starten in het voorjaar de 7^e cyclus van onze Landbouwopleiding en verhuizen tevens de leslocatie naar Berchem bij Vormingplus.

Voor de Landbouw-Zorgopleiding slaan we een jaartje over.

In het verlengde van de inspanningen van de voorgaande jaren erkent de nieuwe Vlaamse Landbouwminister, Yves Leterme, **Landwijzer als Algemeen Vormingscentrum voor de biologische landbouw**. Voortaan kunnen we de Starterscursus binnen onze landbouwopleiding volledig zelf organiseren. Wat ons toelaat de verschillende onderdelen van de opleiding beter op elkaar af te stemmen.

In het najaar organiseren we **de 1^e Bio-lesgeverscursus** met als lesgevers de Nederlandse docenten van de Warmonderhofopleiding en als cursisten de toekomstige Vlaamse docenten voor onze opleiding.

Kort daarop krijgen we bericht uit Nederland dat de Nederlandse overheid de grensoverschrijdende samenwerking niet langer toestaat.

Voortaan staan we helemaal op eigen benen.

2004:

In het voorjaar start de 6^e cyclus van onze Landbouwopleiding.

In de lente gaat ook **de 1e cyclus van onze Landbouw-Zorgopleiding** van start, mede mogelijk gemaakt door een schenking van een bioboer. De lessen van deze opleiding gaan door in Berchem in het Cultureel centrum.

We ronden het in 2003 gestarte consolidatieproces met vrucht af. Eén van de resultaten is een eigen website.

De samenwerking met het VAC in functie van onze landbouwopleiding wordt beëindigd, en voor de organisatie van de Starterscursus werken we tijdelijk samen met NCBL, het vormingscentrum van de Boerenbond.

Ons kantoor verhuist naar de andere kant van het station van Berchem, samen met Bioforum en Belbior. De actieve werking van Blivo is ondertussen stopgezet.

2003:

We starten de 5^e cyclus van onze Landbouwopleiding in het voorjaar.

Vanuit de nood aan opleiding voor de biologische landbouwzorgsector gaan we op zoek naar visie en mogelijkheden omtrent de opleiding van zorgbegeleiders in de biolandbouw.

Ondertussen krijgen we vanuit de Vlaamse overheid de kans om Landwijzer als organisatie via een éénjarig project te consolideren en voor te bereiden op een erkenning als Algemeen vormingscentrum in de landbouw.

In het najaar stappen we mee in het internationale ENSA-project waardoor we opnieuw gedurende 3 jaar kennis en ervaring kunnen uitwisselen met buitenlandse biologische opleidingscentra.

2002:

In het voorjaar start de 4^e cyclus van onze Landbouwopleiding.

In de herfst vieren we ons 5-jarig bestaan.

In het kader van een project van de Biotheek (Vlaams info-loket voor biologische landbouw en voeding) werkt Landwijzer een infobrochure uit over biologisch-dynamische landbouw.

Er komt een 3^e deeltijdse werkracht bij die zich ook op het inhoudelijk werk toelegt.

2001:

We starten voortaan jaarlijks een Opleiding Bio- & BD-landbouw. We veranderen ook het ritme van de opleiding: we volgen (tijdelijk) het ritme van de seizoenen en starten de opleiding in februari-maart. De 3^e cyclus van onze landbouwopleiding gaat dan ook van start in het voorjaar. We organiseren de lessen vanaf nu in een jeugdverblijfscentrum in Lokeren.

2000:

Vanuit de goede banden met de Waromonderhofopleiding kan Landwijzer mee instappen in het Europees Leonardo-da-Vinci-project 'SA-IVT', dat tussen 2000 en 2004 internationale uitwisseling van kennis en ervaring mogelijk maakt tussen biologische landbouwopleidingscentra in heel Europa. We leren veel bij en leggen blijvende contacten met buitenlandse partners.

Het Landwijzerkantoor verhuist naar Berchem aan het station en sluit aan bij de kantoorinfrastructuur van andere bio-organisaties (Blik-Integra, Belbior & Blivo).

1999:

De dioxinecrisis én verkiezingen in Vlaanderen leiden tot de aanstelling van de eerste Groene Vlaamse Landbouwminister, Vera Dua. Een eerste Vlaams Actieplan Biologische Landbouw wordt voorbereid en **Landwijzer krijgt een erkenning als Gewestelijk Vormingscentrum in de landbouw.**

Deze erkenning laat ons nog niet toe zelf een Starterscursus te organiseren, maar voor de overige vormingsactiviteiten kunnen we voortaan op directe Vlaamse subsidiëring rekenen. In

september start de 2^e cyclus van de Opleiding Bio- en BD-landbouw. Er komt een 2e deeltijdse werkracht bij voor de administratie.

1998:

Dankzij de inzet en medewerking van onze eerste groep cursisten kunnen we al doende onze opleiding vormgeven. De 2-daagse lesblokken zijn heel intensief, met overnachting en zelfkook. De Nederlandse docenten kunnen immers niet voor één dagje naar Vlaanderen komen... Landwijzer neemt in dit jaar ook actief deel aan de besprekingen voor de oprichting van de Vlaamse bio-koepelorganisatie, Bioforum, en zetelt in het directiecomité (met o.a. Velt, Belbior, Blivo en Probila) dat de opstart aanstuurt.

1997:

In het voorjaar organiseert BD-Vooruit nog een druk bijgewoonde studiedag in Gent met Manfred Klett, die op dat moment hoofd is van de internationale onderzoeksafdeling voor de biologisch-dynamische landbouw aan het Goetheanum in Dornach. Hij schetst er de fundamenteën voor een nieuwe sociale impuls in de landbouw: "de toekomst van het duurzaam gemengde landbouwbedrijf schuilt in vernieuwende samenwerking". Dottenfelderhof bij Frankfurt (DE), waar hij zelf 25 jaar boer was, geldt hierbij als voorbeeld.

In de zomer wordt Landwijzer vzw opgericht en BD-Vooruit ontbonden. Het kantoor blijft voorlopig onder de vleugels van vzw Mercurius in Gent.

In september start de 1^e cyclus van de 2-jarige Opleiding Biologische en BD-landbouw in nauwe samenwerking met Warmonderhof (Groenhorst College) in Dronten, NL en het Vlaams Agrarisch Centrum (Landbouwberoepsorganisatie) in Merelbeke.

De lessen gaan door in een jeugdverblijfscentrum in Merelbeke.

Foto: les bodemkunde in Merelbeke

De samenwerking met de Nederlandse Warmonderhofopleiding laat toe ervaren docenten naar Vlaanderen te halen en gedeeltelijk & onrechtstreeks subsidies te ontvangen. De samenwerking met het VAC maakt het mogelijk een officieel erkende en gesubsidieerde Starterscursus in de landbouw (Vlaams Ministerie van Landbouw) te integreren in de opleiding. In dit jaar viert de Nederlandse Warmonderhofopleiding haar 50-jarig bestaan!

1996:

BD-Vooruit organiseert een studiereis naar groente-abonnementsbedrijven in Nederland en verzamelt allerlei informatie over dit afzetsysteem.

In september start het eerste groente-abonnement in Vlaanderen op De Wassende Maan bij Gent. Kort daarna volgen ook andere bedrijven dit voorbeeld (De Blauwe Spie, Atalanta, ...). Eind 1996 doet de Nederlandse Warmonderhofopleiding een voorstel om samen een opleiding in Vlaanderen te starten. De werkgroep besluit zichzelf op te heffen en een vzw op te richten met opleiding in de biologische en BD-landbouw, als één van de hoofddoelen. De reacties vanuit de andere Vlaamse biologische organisaties zijn weinig bemoedigend.

1995:

De werkgroep behandelt heel wat vragen van BD-bedrijven, organiseert BD-preparatendagen en legt vele contacten. De Vlaamse BD-bedrijven worden vertegenwoordigd binnen Belbior, de beroepsvereniging van de Vlaamse biotelers. Meer en meer wordt één van de grootste knelpunten die de verdere ontwikkeling van de biologische en BD-landbouw in de weg staat duidelijk, namelijk het ontbreken van enige structurele opleidingsmogelijkheid in Vlaanderen.

1994:

De Werkgroep ter ondersteuning van de biologisch-dynamische landbouw in Vlaanderen (BD-Vooruit, FV) wordt opgericht met de steun van de Biologisch-Dynamische Bakkerij in Antwerpen en Mercurius vzw in Gent. De werkgroep start met een halftijdse werkracht en heeft o.a. als doel de biologisch-dynamische landbouw en bedrijven in Vlaanderen meer zichtbaar te maken. Het kantoor is gevestigd in Gent.